

C. Historická tematika

1. *Historická tematika v literárním vývoji* / 2. *Mika Waltari: Egyptan Sinuhet* / 3. *Lion Feuchtwanger: Židovka z Toleda* / 4. *Jiří Mařánek: Barbar Vok* / 5. *Jaroslav Durych: Bloudění* / 6. *Václav Kaplický: Kladivo na čarodějnice* / 7. *Vladimír Neff: Císařské fialky*

Dějiny (historie) vždycky byly atraktivním literárním námětem. Staré římské přísloví Historia magistra vitae (Historie – učitelka života) odpovídá představě, že poznání minulosti pomáhá pochopit přítomnost a předvídat budoucnost – osobní, národní, celého lidstva. Historické výjevy byly vždy populární ve výtvarném umění, a tak není divu, že našly své místo také v literatuře. Navíc platí, že jestliže chceme veřejnosti poskytnout výsledky odborného dějepisného bádání, největší šanci máme, pokud takový obraz minulosti zprostředkujeme uměleckou formou. To ovšem vyvolává nové otázky, protože umělci si pochopitelně přizpůsobují pojetí minulosti také svým tvůrčím záměrům. Tak se historická beletrie stává vlivným, ale diskutovaným – obhajovaným i zpochybňovaným – nástrojem při vytváření celé společenské atmosféry.

1. Historická tematika v literárním vývoji

1-1 Pojem dějiny v jazyce a základní rozčlenění tematiky; 1-2 Dějiny jako námět ve starší literatuře; 1-3 Historická beletrie v 19. století; 1-4 Literární ztvárnění starších dějin jako jeden z nástrojů společenských přeměn ve 20. století; 1-5 Historická beletrie ve 21. století.

1-1 Pojem dějiny v jazyce a základní rozčlenění tematiky

Řecké slovo *istoría* (ιστορία) znamená především *pátání, výklad, vypravování* a teprve pak *dějiny*. To svědčí o tom, že **(a) staré národy** – včetně Řeků – dlouho **neodlišovaly dějepisné poznání od mýtů** a že **(b) základem povědomí o minulosti byly příběhy**, a nikoli statická suchá věda. Otázky po historické věrohodnosti homérských či biblických příběhů se v dávných dobách vůbec nekladly.

Starší dějepisné spisy jsou chápány především jako historické prameny, ale do literárního učiva jsou zařazovány ty z nich, které obsahují obzvlášť zřetelný podíl beletrizace.

Historickou věrnost literárních textů začala zkoumat až **renesance**, ale teprve v **19. století** se – s rozvojem **románového žánru** – zrodila **historická beletrie** jako svébytná oblast literatury. V téže době se také rozvinulo **odborné historické bádání**, které napomáhá spisovatelům historických příběhů tím, že přináší tištěné edice písemných historických pramenů, terénní výzkumy, monografie o významných událostech i osobnostech, pojednání o každodennosti v životě minulých generací a pokusy o **konceptně ucelené výklady dějin** – národních, či dokonce světových.

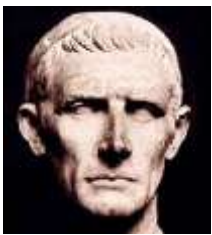
V 19. – 20. století spisovatelé přicházeli s historickou tematikou proto, aby vyjádřili svůj **vztah k přítomnosti**, která s minulostí organicky souvisí. Hledání povzbuzujících či naopak varovných paralel bývalo objevné a výstižné, i násilné a tendenčně zkreslené. Od přelomu 20. a 21. století se také v historické beletrii prosazuje **postmoderní přístup**, jenž se hodnotícím stanoviskům vyhýbá nebo je zašifrovává hlouběji do textu, aby je mohl odhalit jen poučený čtenář, zatímco laický zájemce je udržován aspoň v zájmu o atraktivní děj.

1-2 Dějiny jako námět ve starší literatuře

Za **Otce dějpisu** je považován **starořecký Hérodotos** (5. století př. Kr.). Procestoval prakticky celý Blízký východ a jeho geografii i historii shrnul ve čtivých, a přitom objektivně psaných **Dějínách**.

Prvním rozsáhlým ryze dějepisným dílem jsou **Dějiny Peloponéské války** (odehrála se mezi Athénami a Spartou), jež sepsal athénský vojevůdce **Thúkydídés** (5. století př. Kr.), který se války sám zúčastnil.

Mezi **starořímskými dějepisci** vyniká **Titus Livius** (kolem přelomu letopočtu). Patřil mezi osobní přátele prvního římského císaře Augusta, takže získal přístup ke státním archivům i knihovnám. Vytěžil z toho monumentální dílo **Dějiny (Od založení Města)**, v němž podrobně a se smyslem pro hybné síly dějinného vývoje vylíčil historii římské republiky.

Za Liviův protipól bývá považován **Gaius Suetonius Tranquillus** (kolem r. 100), který se ve svých **Životopisech dvanácti císařů** soustředil na osobnosti římských panovníků z počátků císařství, přičemž nevynechává ani bizarní detaily z jejich veřejného a soukromého života (někteří z těchto vladařů se skutečně pohybovali na hranici duševní abnormality: Caligula, Nero). Se svým přístupem se Suetonius stal zakladatelem až bulvarizující linie historické beletrie, která je živá dodnes; náleží ovšem spíše do triviální literatury.

Středověká literatura o dějinách se rozvíjela ve 3 hlavních liniích:

1. Legendistika: Nejpopulárnějším souborem legend (příběhů o světcích) se stala latinská **Legenda aurea** od italského kněze **Jacoba de Voragine** (13. století). V českém prostředí existovaly také legendy o českých světcích (o Ludmile, Václavovi a Prokopovi): byly psány staroslověnsky, latinsky a česky. Latinská **Kristiánova legenda** (konec 10. století; o Ludmile a Václavovi; napsána mnichem břevnovského kláštera z popudu pražského biskupa svatého Vojtěcha) byla pojata šířeji, stala se prvním pojednáním o počátcích českých dějin.

2. Kroniky: První českou kronikou (knižním chronologickým záznamem významných událostí) je latinsky psaná **Kronika Čechů**, jejímž autorem je evropsky vzdělaný i zcestovalý pražský kněz **Kosmas** (kolem r. 1100). Na počátku 14. století vznikly první dvě česky psané knihy, obě veršované. Jsou to **Dalimilova kronika (Kronika tak řečeného Dalimila)**, napsaná anonymním (kdysi chybně identifikovaným) příslušníkem protipřemyslovsky orientované šlechty, a **Alexandreis**, česká verze aktualizovaného západoevropského životopisu starověkého vojevůdce i vládce Alexandra Velikého. Ambice dosáhnout mezinárodního ohlasu měly latinsky psané knihy **Zbraslavská kronika** (14. století; hlavní autor opat **Petr Žitavský**; nejkvalitnější kronika lucemburské éry) a **Husitská kronika** (15. století; autor husitský intelektuál **Vavřinec z Březové**; nejhodnotnější kronika husitské doby).

3. Životopisy: Prvním životopisem křesťanského panovníka se stal latinský spis **Vita Karoli Magni (Život Karla Velikého)** o úspěšném franském králi a prvním středověkém římském císaři Karlu I. Velikém: autorem byl franský učenec **Einhard**, který sám působil (kolem r. 800) na Karlově dvoře. Z českého hlediska jsou důležité staroslověnské spisy vzniklé ve velkomoravském prostředí: **Život Konstantinův** a **Život Metodějův** (oba kolem r. 900). Ve 14. století napsal latinsky svůj vlastní životopis **Vita Caroli (Život Karlův)** český král a římský císař **Karel IV.**

Éru moderního historického bádání zahájil italský **renesanční** učenec **Lorenzo Valla** (15. století): prozkoumal latinskou listinu **Konstantinovu donaci**, jejímž prostřednictvím prý starořímský císař Konstantin Veliký svěřil papežům politickou i duchovní moc nad západní částí římského impéria (když sám přesídlil do východní části); Valla dokázal, že listina je středověký padělek.

Zcela odlišně přistupoval k historii český katolický kněz **Václav Hájek z Libočan** (16. století; farář na někdejší Ludmilině sídle Tetín). Napsal rozsáhlou **Kroniku českou**, v níž absenci pramenů zejména pro nejstarší období českých dějin nahrazuje – podle vzoru některých středověkých kronikářů – vlastními beletristickými pasážemi. Vypravěčsky obratná kniha zůstala až do konce 18. století nejpopulárnějším shrnutím české minulosti.

Na **počátku skutečné historické beletrie** stojí **epos** italského básníka **Torquata Tassa Osvobozený Jeruzalém** (závěr 16. století). Odehrává se za první křížové výpravy proti muslimům, která (v 11. století) dobyla Jeruzalém. Dílo má již barokní atmosféru, děj se skutečnými událostmi

inspiruje jen velmi volně: hlavní zápletky se točí kolem milostných vztahů mezi křesťanskými rytíři a pohanskými kráskami. Epos mimořádně ovlivnil evropskou kulturu, ještě v 19. století se podle něj skládaly opery (mj. Antonín Dvořák – Jaroslav Vrchlický: *Armida*).

Na **pomezí baroka a klasicismu** se nachází hra Francouze **Pierra Corneilla** [pjéra kornejla] (1606 – 1684) *Cid* o španělském národním hrdinovi z doby středověké protiarabské reconquisty.

Na **pomezí klasicismu a preromantismu** stojí tvorba velkých německých autorů básnických dramát. **Johann Wolfgang von Goethe** (1749 – 1832): napsal v shakespearovském duchu hru *Götz z Berlichingenu* o známém jednorukém kavalírovi z doby německých náboženských válek 16. století. **Friedrich Schiller** (1759 – 1805) se na historickou tematiku soustředil více: napsal hry *Vilém Tell* (o švýcarském střelci z kuše, hájícímu svobodu země proti Habsburkům), *Panna orleánská* (o Janě z Arku, hrdince boje proti Angličanům za Stoleté války), *Marie Stuartovna* (o střetnutí dvou velkých ženských postav britské historie – anglické královny Alžběty I., prosazující anglikánskou víru, a vězněné katolické skotské královny Marie Stuartovny) a dramatickou trilogii *Valdštejn* (o českém šlechtici, jenž byl vrchním velitelem habsburských vojsk za Třicetileté války).

1-3 Historická beletrie v 19. století

V českém preromantismu se zrodil vůbec **první český historický román**: napsal jej **Josef Linda** (1789 – 1834) a nese název *Záře nad pohanstvem nebo Václav a Boleslav*.

Ve světovém měřítku se prvním velkým autorem historické beletrie stal – v epoše **romantismu** – britský (skotský) spisovatel **sir Walter Scott** (1771 – 1832), který v rychlém sledu napsal řadu románů z britských dějin. Vyniká tu především román *Ivanhoe* z doby křížových výprav proti muslimům do Palestiny, kdy se do Anglie z Orientu tajně vrací král Richard I. Lví srdce, aby učinil přítrž zlovolné vládě svého bratra Jana Bezzemka (titulní postavou románu je rytíř, jenž stojí na Richardově straně, v románu se objeví i známý zbojník Robin Hood [hud]). Scottův *Ivanhoe* zůstal pro celé generace literátů vzorovým příkladem kvalitní historické prózy. Éře skotského odboje proti Angličanům v 18. století se Scott věnoval v románech *Rob Roy* a *Waverley*.

Francouzský romantický spisovatel **Victor Hugo** (1802 – 1885) sáhl po historické látce vícekrát: v dramatu *Cromwell* z anglických revolučních válek 17. století (předmluva ke hře je manifestem romantismu jako uměleckého směru), v románu *Chrám Matky Boží v Paříži*, jenž se odehrává ve středověku a jehož hlavní dějovou linií je láska ohyzdného zvoníka Quasimoda ke krásné Cikánce Esmeraldě, a v románu *Devadesát tři* z nejdramatičtějšího roku Velké francouzské revoluce, kdy se proti revoluční vládě vzbouřili konzervativní sedláci.

Český romantismus akcentoval ty historické události, v nichž viděl předobraz obrozeneckého zápasu o vzestup českého lidu (**Josef Kajetán Tyl**, 1808 - 1856: hry *Drahomíra a její synové*, *Jan Hus*, *Kutnohorští havíři*). **Karel Hynek Mácha** (1810 – 1836) ve své povídce *Křivoklad* učinil romantickou postavu z rozporuplné osobnosti krále Václava IV.

Zásadní význam pro chápání českých dějin měly odborné historické práce **Františka Palackého** (1798 – 1876) – nejvýznamnější osobnosti českého veřejného života od 40. do 60. let 19. století. Stěžejním Palackého dílem jsou pětisvazkové *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě* (vycházely 1836 – 1876). Jedná se o **první myšlenkově ucelené, souhrnné pojetí českých dějin**. Palacký vidí českou historii jako **zápas Čechů o státoprávní nezávislost a demokratizaci společnosti**. Kapitoly o nejstarších dějinách jsou poněkud znehodnoceny tehdejší slabou znalostí archeologických pramenů a Palackého vírou v pravost Rukopisů a celý opus je provokativně doveden jen do r. 1526, kdy začíná dlouhá vláda dynastie Habsburků v Českých zemích, ale i tak se

jedná o mimořádné dílo. Z českých dějin Palacký nejvýše hodnotí husitství, v němž vidí – podobně jako mnozí tehdejší čeští beletristé – vzorový příklad pro moderní českou společnost. Palackého Dějiny měly zásadní vliv na několik generací českých beletristů.

Zájem o historické náměty byl posílen **novoromantismem**: na jeho počátku stojí světoznámý francouzský autor **Alexandre Dumas** (1802 – 1870), románový cyklus *Tři mušketýři*, trilogie *Hrabě Monte Cristo* aj.

Vědecké bádání v epoše „velkého“ **realismu 19. století** bylo výrazně ovlivněno filozofickým směrem **pozitivismem**, jenž chtěl k podstatě skutečnosti dospět přes reprezentativní sber nezpochybnitelných, často detailních faktů. Také v oboru historie tedy vznikají rozsáhlá odborná díla, která sice postrádají velké ideje (proti nimž stavějí neangažovanou „objektivnost“), ale přinášejí obrovské množství informací nejen o světodějných událostech či osobnostech, ale také o každodenním životě minulých epoch: tím vším podněcují **rozvoj literárního historického realismu** (jenž se rozvíjí vedle realismu městského a venkovského).

Velmi oceňovaným dílem, které na osudu několika mladých lidí z řad ruské aristokracie ilustruje vrchol a závěr éry francouzského císaře a vojevůdce Napoleona Bonaparta, je čtyřdílná románová epopej *Vojna a mír* od **Lva Nikolajeviče Tolstého** (1828 – 1910): děj překlenuje období od Napoleonova válečného triumfu v bitvě u moravského Slavkova v Rakouské říši až po katastrofální porážku, kterou Napoleonovi uštědřili Rusové při jeho tažení na Moskvu.

Světově uznávaným mistrem historického realismu se stal polský romanopisec **Henryk Sienkiewicz** [šenkjevič] (1846 – 1916; NC). Ve složité době zápasu Poláků za emancipaci a obnovení vlastního státu vytvořil působivý a všeobecně respektovaný románový obraz polských dějin. Samozřejmě strnil svému národu a dokonalou znalostí historických reálií, dovedností ve výstavbě a prolínání dějových linií a přesvědčivostí literárních charakterů se stal důstojným následníkem Scottovým. Polské historii se věnují román *Křižáci* o boji Poláků proti expanzi řádu německých rytířů (děj vrcholí bitvou u Grunwaldu r. 1410, kde Poláci nad Němci zvítězili) a románová trilogie *Ohněm a mečem*, *Potopa* a *Pan Wolodyjowski* ze 17. století, kdy Polsko ve válkách proti Ukrajincům, Švédům a Turkům prožívalo poslední období svého velmocenského rozmachu. Ovšem světově nejproslulejším Sienkiewiczovým dílem se stal román *Quo vadis* (*Kam kráčíš*), odehrávající se ve starověkém Římě v době pronásledování křesťanů za vlády císaře Nerona.

Českou obdobou Sienkiewiczovy tvorby je dílo **Aloise Jiráka** (1851 – 1930). Jirásek, původně gymnasiální učitel, vycházel z Palackého koncepce českých dějin a dal jí beletristickou podobu, srozumitelnou a atraktivní pro širokou veřejnost. Soustředil se na přelomová období. Propracovanou prezentaci historických reálií spojoval s atraktivními zápletkami a působivě líčil zejména krajinné scény a davové výjevy. Pro větší sugestivnost svého stylu používal lehce archaický styl, didakticky oživující slovní zásobu jungmannovské generace. Nejpopulárnější Jiráskovou knihou jsou *Staré pověsti české*, jimiž patrně navěky vytvořil český pohled na počátky českých národních dějin.

Jirásek se nejvíce věnoval **husitské době**: romány *Mezi proudy* (doba Husova), *Proti všem* (doba Žižkova), *Bratrstvo* (doba polipanská) a nedokončený *Husitský král* (o Jiřím z Poděbrad).

V době pobělohorské rekatolizace a germanizace se odehrávají romány *Psohlavci* (o povstání Chodů) a *Temno* (jeho názvem bývá poněkud zjednodušeně označována celá tato epocha) a kratší prózy žánrově oscilující od rozmarných, až rokokových příběhů po novely s tajemstvím (*Zahořanský hon*, *Skaláci*, *Skály*, *Na dvoře vévodském*, *Poklad*).

Národní obrození, pojaté především jako kulturní zápas, líčí pentalogie *F. L. Věk*, tetralogie *U nás* a studentský román z autorovy oblíbené Litomyšle *Filosofská historie*.

Někteří autoři spojovali beletristickou tvorbu s odborným bádáním (a pedagogickou činností). V českém prostředí si takto získali celonárodní popularitu **Zikmund Winter** [vintr] (1846 – 1912; román *Mistr Kampanus* o univerzitním intelektuálovi v době stavovského povstání 1618 – 1620) a **Eduard Štorch** (1878 – 1956): obracel pozornost k nejstarším dějinám od paleolitu (román *Lovci mamutů*) přes mladší pravěk (*Osada Havranů*) až po počátky slovanské éry (*Hrdina Nik*).

1-4 Literární ztvárnění starších dějin jako jeden z nástrojů společenských přeměn ve 20. století

S rozmachem moderního umění po První světové válce se zdálo, že historická tematika se dostává do defenzivy, protože zájem o ni přirozeně klesá. Umělecké počiny s cílem čelit tomuto vývoji se dlouho zdály jen ojedinělé. Tak v české literatuře zaujala novela **Vladislava Vančury** (1891 – 1942) *Markéta Lazarová*, která se odehrává v prostředí středověkých loupeživých rytířů, ale záměrně neodkazuje na žádnou konkrétní historickou událost.

Ovšem **dramatický vývoj pokročilého 20. století** – zejména zápas o demokracii (proti fašismu a komunismu) a Druhá světová válka – zájem o historickou beletrii naopak výrazně oživil. Autoři hledali – anacházeli – paralely mezi turbulencemi současnosti a situací v minulých staletích, přičemž dospívali k objevným interpretacím přítomnosti. Leckdy bylo jejich úsilí diktováno i praktickými ohledy – historická tematika umožňovala lépe unikat cenzurním zásahům. Rejstřík autorských pohledů se rozvinul do nebývalé šíře. Tak například situování příběhu do křesťanským prodchnutého středověku či raného novověku umožňovalo jak apelovat na posílení duchovního rozměru dnešního života, tak naopak varovat před inkvizičním řáděním a vymýváním mozků. Z hlediska uměleckých stylů dominuje realismus, ale objevují se i pokusy o spojení historické látky s **modernou**: impresionismem, symbolismem, poetismem...

Německý autor **Lion Feuchtwanger** [fojchtvangr] (1884 – 1958) napsal romány z různých dob i zemí: *Židovka z Toleda* ze španělské reconquisty, *Lišky na vinici* z Velké francouzské revoluce, *Goya* z doby španělského odboje proti Napoleonovi.

Autory úspěšných **životopisných románů** se stali Francouzi **Romain Rolland** [romen rolan] (1866 – 1944; NC; *Goethe a Beethoven*) a **André Maurois** [andre morua] (1885 – 1967; *Prométheus aneb Život Balzacův*) a Američan **Irving Stone** [ə.viŋ stəun] (1903 – 1989; *Žízeň po životě* o nizozemském malíři Vincentu van Goghovi).

Počátky aktualizačního využití historických látek v moderní české literatuře jsou spojeny s *Knihou apokryfů* od **Karla Čapka** (1890 – 1938): série krátkých příběhů založená na typicky čapkovském duchaplném a vlastně vážném humoru se vysmívá vyprázdněnému staromilství, nachází dnešní mentalitu v biblických příbězích i varuje před expanzivní politikou. Něco podobného, ovšem na půdě poetismu prováděli **Jiří Voskovec** (1905 – 1981) a **Jan Werich** (1905 – 1980) v *Osvobozeném divadle*: hry *Robin zbojník* (ze středověké Anglie), *Golem* (z rudolfinské Prahy) nebo *Sever proti Jihu* (z americké občanské války) si utahují ze slabin české společnosti, hry *Osel a stín* (z antického Řecka), *Těžká Barbora* (z Tricetileté války) nebo *Caesar* varují před nebezpečím fašismu a mobilizují publikum k účinnému vzdoru.

Jaroslav Durych (1886 – 1962) byl spisovatel, který čerpal z psychologizujících směrů moderní literatury, ale svými politickými názory se pohyboval v poli velmi konzervativního katolicismu. Roli nejvýznamnější postavy českých dějin přisoudil katolickému šlechtici **Albrechtu z Valdštejna**. Pobělohorský zbohatlík, jenž v čele císařských vojsk úspěšně vzdoroval útočícím

Dánům a Švédům, mu imponoval svým sebestředným postojem mimo silokřivky oficiální habsburské politiky, přičemž v jeho osudu Durych spatřoval až kristovské rysy (muž s potenciálem být králem a zároveň člověk pochybující a nakonec zrazený i zavražděný svými nejbližšími). Durych věnoval Valdštejnovi dvě trilogie: větší (románová) nazvaná **Bloudění** je psána jako protipól Jiráskových husitských románů a menší (novelistická) s názvem **Rekviem** se odehrává bezprostředně po Valdštejnově smrti.

Tvorbu české historické beletrie podněcovala i léta německé okupace za Druhé světové války. Čtivou trilogii o jihočeském panském rodu Rožmberků tehdy napsal **Jiří Mařánek** (1891 – 1959): **Romance o Závěšovi, Petr Kajčník, Barbar Vok**. Nadčasovou oblibu získala nedokončená románová freska **Karla Schulze Kámen a bolest** o Michelangelovi a renesanční Itálii v jeho době.

Po nastolení komunistické vlády (1948) se v Československu prosazoval zjednodušující oficiální výklad dějin. Někteří talentovaní spisovatelé se ovšem naopak snažili o beletrii zprostředkovávající komplexnější a vyváženější pohled. Vynikli tu **Miloš Václav Kratochvíl** (1904 – 1988; román **Osamělý rváč** o maršálu Heřmanu Ruswormovi z rudolfinské doby aj.), **Vladimír Neff** (1909 – 1983; románová pentalogie **Sňatky z rozumu**, shrnující na příkladu dvou pražských podnikatelských rodin vývoj moderní české společnosti 19. – 20. století), **Jarmila Loukotková** (1923 – 2007; dvoudílný román **Spartakus** o vůdci vzpoury starořímských otroků) a **Václav Kaplický** (1895 – 1982), jehož román **Kladivo na čarodějnice**, napsaný v liberální atmosféře 60. let a široké veřejnosti přiblížený kongeniálním filmovým prepisem, zpracoval s velkou historickou přesností průběh vlny drastických čarodějnických procesů na konci 17. století na Šumpersku a z tématu učinil působivé nadčasové podobenství o zneužívání moci – se zřetelným odkazem na předchozí sérii komunistických politických soudních procesů v 50. letech.

Historickou tematiku využili jako východisko k rozehrání morálních dilemat autoři, kteří – zejména v 70. a 80. letech – psali dramatická či prozaická díla, z nichž mnohá pronikla také do světa filmu: **Oldřich Daněk** (1927 – 2000; hry **Dva na koni, jeden na oslu** z doby Václava IV., **Vy jste Jan** o Husovi, **Vévodkyně valdštejnských vojsk** z Třicetileté války aj.) a **Vladimír Körner** (* 1939; romány **Údolí včel** ze 13. století a **Lékař umírajícího času** o slovenském lékaři Janu Jesseniov, jenž působil na dvoře Rudolfa II. a posléze jako účastník protihabsburského odboje skončil mezi 27 popravenými reprezentanty českých stavů r. 1621 na pražském Staroměstském náměstí).

Velkou autorskou postavou stojící na počátku hodnotné **postmoderní beletrie s historickou tematikou** je italský historik-medievalista (zaměřený na středověk) a romanopisec i esejista **Umberto Eco** [eko] (1932 – 2016). Významný impuls celému žánru historické prózy dal svým románem **Jméno růže**: odehrává se ve 14. století v odlehlém italském klášteře, kam přijíždí anglický řeholník Vilém Baskerville [bæskəvil] – postava s rysy již renesančního racionalistického intelektuála – a začíná řešit záhadnou sérii úmrtí tamějších mnichů. Knihu lze číst jako napínavou historickou detektivku i jako beletrizovaný vhled do celé myšlenkové soustavy křesťanského středověku.

Do závěru 19. století je situován další Ecův román **Pražský hřbitov**.

